

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 12. 4. 2023 v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Věry Kůrkové a soudců JUDr. Jana Engelmana a JUDr. Milady Šámalové o dovoláních 1) obviněné [REDACTED], nar. [REDACTED] v [REDACTED], trvale bytem [REDACTED], [REDACTED], t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici [REDACTED] a 2) nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněné proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 63 T 6/2022, t a k t o :

I. Z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. se podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. **částečně zrušuje** rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, a to ve výroku o trestu.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují současně také další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265m odst. 1 tr. ř. se **rozhoduje** tak, že obviněná [REDACTED]

se odsuzuje

podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na **15 (patnáct) let**.

Podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku se pro výkon trestu odnětí svobody zařazuje do věznice s ostrahou.

Jinak zůstává napadený rozsudek beze změny.

II. Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněné [REDACTED] **odmítá**.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – nabočky v Pardubicích ze dne 2. 11. 2022, sp. zn. 63 T 6/2022, byla obviněná [REDAKCE] (dále též jen „obviněná“, popř. „dovolatelka“) uznána vinnou zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za to byla podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání 16 let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jí byla uložena povinnost nahradit nezletilé poškozené [REDAKCE] nar. [REDAKCE] bytem [REDAKCE] [REDAKCE] nemajetkovou újmu za způsobené duševní útrapy ve výši [REDAKCE] Kč a poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky se sídlem regionální pobočky Hradec Králové, Hořická 1710/19a, způsobenou škodu ve výši 4 700 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % od 1. 11. 2022 do zaplacení. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla nezletilá poškozená odkázána se zbytkem svého nároku na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podala obviněná odvolání. Z jeho podnětu byl rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, podle § 258 odst. 1 písm. d), f), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek částečně zrušen, a to ve výroku o trestu odnětí svobody a ve výroku o náhradě škody (správně nemajetkové újmy v penězích) ve vztahu k poškozené nezletilé [REDAKCE]. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že obviněná [REDAKCE] byl podle § 140 odst. 3 za použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku uložena trest odnětí svobody v trvání 12 let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jí byla uložena povinnost nahradit nezletilé poškozené [REDAKCE] nar. [REDAKCE] nemajetkovou újmu za způsobené duševní útrapy ve výši [REDAKCE] Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla nezletilá poškozená se zbytkem nároku na náhradu škody (správně nemajetkové újmy v penězích) odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněná dopustila zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku tím, že v přesně nezjištěné noční době ze dne [REDAKCE] 2022 na [REDAKCE] 2022 v místě svého bydliště v bytě číslo [REDAKCE] ve [REDAKCE] patře bytového domu čp. [REDAKCE] v ulici [REDAKCE] v [REDAKCE], Pardubický kraj, poté, co zde začala pociťovat porodní bolesti, s rozmyslem spočívajícím v úvaze o místě utajeného porodu a naložení s novorozencem, v úmyslu usmrtit a zbavit se těla novorozence, aniž by vzbudila a vyrozuměla o této skutečnosti svého [REDAKCE] nacházejícího se v bytě, vzala si svazek klíčů a v bačkorách výtahem sjela do prostoru garáží, kde vešla po odemčení do [REDAKCE] a následně samovolně v podřepu porodila živé dítě ženského pohlaví – nyní jménem [REDAKCE] nar. [REDAKCE] které slyšela brečet a hýbat se, poté aniž by zjišťovala pohlaví novorozeného dítěte, vzala jej a zabalila do kusu látky, následně si dálkovým ovladačem otevřela garážová vrata, přešla k prostoru přístřešku na [REDAKCE] na komunální odpad a živého novorozence vhodila do prvního pravého [REDAKCE] černé barvy, místo opustila a prostorem garáží se výtahem vrátila zpět do bytu, kde si svlékla oblečení a lehla si v obývacím pokoji a snažila se usnout, kdy přibližně po 15 minutách porodila placentu, kterou zabalenou do látky ponechala na podlaze u pohovky, usnula, kdy následně byla probuzena a zadržena přímo ve shora uvedeném bytě policejním orgánem Policie České republiky, když bezprostřední smrt novorozeného dítěte, které bylo obviněnou pohozeno v odpadním [REDAKCE] při venkovní

teplotě kolem 0°C, byla odvrácena včasným nálezem a poskytnutím rychlé laické i lékařské pomoci.

II. Dovolání a vyjádření k nim

4. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, podala obviněná prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání, směřující proti výroku o vině i trestu. Odkázala na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a namítla, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Zároveň podal v neprospěch obviněné dovolání nejvyšší státní zástupce, jímž brojil toliko proti výroku o trestu. Uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. a vyjádřil přesvědčení, že napadeným rozsudkem byl obviněné uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byla uznána vinnou.

5. Obviněná ve svém dovolání nejprve shrnula skutková zjištění soudu prvního stupně, vybrané závěry znaleckých posudků vypracovaných v této trestní věci, pasáže některých svědeckých výpovědí a poznatky z ohledání místa činu. S odkazem na rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 1991, sp. zn. 1 Tzf 6/91, odvolacímu soudu vytkla, že skutek nesprávně kvalifikoval podle hmotného práva. Sama považovala za příléhavé právní posouzení svého jednání jako zločinu vraždy novorozence podle § 142 tr. zákoníku ukončeného ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. V této souvislosti zpochybnila tvrzení znalce gynekologa – porodníka, který označil chování okolí k její osobě za velkou vstřícnost. Podle jejího názoru je uvedený závěr v přímém rozporu s provedeným dokazováním. Ze zjištěného skutkového stavu totiž jednoznačně plyne, že partner obviněné vyhrožoval, že ji vyhodí z bytu, pokud bude těhotná. Ta navíc neměla žádné vazby se svojí rodinou a neměla kam jít. Znalec fakticky dospěl také k závěru, že u dovolatelky nebyl přítomen mateřský pud, v takovém případě ovšem naplňovala jeden ze znaků rozrušení způsobeného porodem ve smyslu § 142 tr. zákoníku.

6. Právě závěr o vstřícném přístupu (i dalších osob) k obviněné je výsledkem deformace důkazů a jejich svévolného hodnocení a je v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů. Ve skutečnosti jí bylo vyhrožováno vyhozením z domu v době, kdy byla nezaměstnaná, bez vlastních prostředků nebo jakékoliv možnosti obživy. Daná situace mohla mít vliv na celkové rozrušení po porodu, aniž by toto rozrušení přímo vyplývalo pouze z fyziologických procesů. Z ustálené rozhodovací praxe soudů plyne, že není relevantní, zda rodička věděla či nevěděla o svém těhotenství, rozhodující je ono rozrušení způsobené porodem. To je nutno posuzovat individuálně, v projednávané věci však bylo potřeba také zkoumat, jak mohla být dovolatelka ovlivněna faktem, že přivede-li na svět dítě, bude s ní jejím okolím zacházeno negativně. Měla pocit, že přijde o střechu nad hlavou, zůstane zcela bez prostředků a má být trestána za to, že v vztahu došlo ke zplození dítěte, aniž by se její jakkoli chránil před nechtěným početím. Uzavřela proto, že i posouzení situace rodičky je nezbytnou součástí znaleckého posudku zabývajícího se jejím případným rozrušením.

7. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil část rozsudku odvolacího soudu ze dne 21. 12. 2022, č. j. 8 To 97/2022-775, jímž byl částečně potvrzen výrok rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 2. 11. 2022, č. j. 63 T 6/2022-725, kterým byla uznána vinnou spácháním zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, a dále

aby zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým byla uznána vinnou spácháním zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku a přikázal soudu prvního stupně nové projednání věci.

8. V souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. se k podanému dovolání písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Konstatovala, že právní kvalifikace skutku je zcela příléhavá, jelikož obviněná své těhotenství tajila a usmrcení novorozence, jehož narození chápala jako ohrožení svých základních hodnot, plánovala a připravovala se na ně. Státní zástupkyně v souladu s názorem nalézacího soudu zdůraznila, že dovolatelka si od samého počátku počínala účelně, racionálně, vědomě, prakticky, pragmaticky a s chladným záměrem. Nato státní zástupkyně podrobněji připomněla zjištěný průběh skutkového děje, který popsal již nalézací soud v bodě 20. svého rozsudku a rozebral je i nejvyšší státní zástupce v bodech 17. a 19. jím podaného dovolání. Ve světle těchto skutkových zjištění vyjádřila státní zástupkyně názor, že právní kvalifikace jednání obviněné jako trestný čin vraždy novorozence [redacted] podle § 142 tr. zákoníku nepřichází v daném případě v úvahu. Proto navrhla, aby Nejvyšší soud její dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, protože je zjevně neopodstatněné.

9. Na vyjádření státní zástupkyně obviněná reagovala replikou, v níž se zde uvedenými závěry nesouhlasila. Měla za to, že státní zástupkyně hodnotí jen skutkový stav, který si sama svým způsobem upravila, aniž by vyšla ze zjištěného skutkového stavu a provedeního dokazování, proto její vyjádření nepovažovala za opodstatněné. Za zcela zásadní dovolatelka označila, že v rámci znaleckého zkoumání nebyla v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu vzata v úvahu její životní situace, znalec (porodník) s ní osobně ani nemluvil, ve znaleckém posudku vycházel pouze z lékařských zpráv týkajících se vyšetření po porodu. Na tomto neúplném podkladě odvolací soud nesprávně rozhodl o tom, že se dopustila zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku.

10. Nejvyšší státní zástupce podal dovolání v neprospěch obviněné [redacted]. Neztotožnil se s tím, že napadeným rozhodnutím odvolacího soudu jí byl na základě § 58 odst. 6 tr. zákoníku vyměřen trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby uvedené v § 140 odst. 3 tr. zákoníku. Vyjádřil přesvědčení, že pro tento mimořádný postup nebyly v daném případě splněny zákonné podmínky. V následujících pasážích svého dovolání shrnul úvahy soudu druhého stupně, které jej vedly k novému rozhodnutí o uložení trestu. Posléze se zabýval zákonnou definicí ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku a polemizoval s odvolacím soudem v názoru na splnění zde zakotvených podmínek.

11. Dále se dovolatel věnoval obecným podmínkám hodnocení povahy a závažnosti pokusu trestného činu. Odkázal přitom na ustanovení § 39 odst. 1, 2 a především odst. 7 písm. c) tr. zákoníku, taktéž vyzdvihl, že prostá okolnost, že došlo k pokusu trestného činu, nemůže sama o sobě odůvodnit snížení trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Argumentoval-li odvolací soud v uvedených souvislostech minimální mírou agresivity a brutality při spáchání posuzovaného činu v porovnání s jinými obdobnými případy, nejvyšší státní zástupce oponoval, že takové úvaze nelze přiznat náležitou relevanci. Uvedené by mohlo vést k závěru, že v případě jednání směřujícího k usmrcení osoby, spáchaného jinak než surovým či trýznivým způsobem, by automaticky (za splnění i druhé podmínky podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku) měl být ukládán trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Dovolatel rozhodně nesouhlasil se závěrem o ohleduplném chování obviněné vůči nezletilé poškozené, označil je za nepochopitelný a neodpovídající výsledkům důkazního řízení a skutkovým

závěrům soudu prvního stupně, které odvolací soud jinak důvodně akceptoval. On sám hodnotil způsob chování obviněné vůči poškozené jako brutální, poněvadž ji za mrazivé noci pohodila do [REDAKCE] a vystavila ji riziku možných poranění jak samotným vhozením, tak i tam uloženým odpadem a delšímu umírání v důsledku podchlazení. Rovněž ono soudem vyzdvihované zabalení poškozené do látky mělo mnohem spíše za cíl zakrýt odhozeného novorozence, nikoliv ochránit jej před chladem.

12. V napadeném rozhodnutí chybí zhodnocení i dalšího hlediska významného pro posouzení povahy a závažnosti projednávaného pokusu ve smyslu § 39 odst. 7 písm. c) tr. zákoníku, tj. do jaké míry se jednání obviněné k dokonání trestného činu přiblížilo a jaké okolnosti a důvody dokonání trestného činu zabránily. V daném případě se přitom zjevně jednalo o pokus ukončený, neboť obviněná již učinila vše, co považovala za nezbytné pro jeho dokonání. K němu nedošlo výhradně díky skutečnostem na její vůli zcela nezávislým, a totiž nálezem poškozené v [REDAKCE] jinou osobou. Samotná povaha a závažnost pokusu tedy podle názoru dovolatele rozhodně nesvědčily o naplnění podmínek pro aplikaci § 58 odst. 6 tr. zákoníku.

13. Nejvyšší státní zástupce nepovažoval za splněnou ani další podmínku § 58 odst. 6 tr. zákoníku, tj. že použití snížené sazby trestu odnětí svobody by bylo pro obviněnou nepřiměřeně přísné a že její nápravy lze dosáhnout i trestem odnětí svobody kratšího trvání. Pokud odvolací soud v tomto směru poukázal na motivaci a zejména na osobu obviněné a možnost její nápravy, připomenul dovolatel rozhodná skutková zjištění, zejména opakované lži vůči jejímu [REDAKCE] a konstatoval, že skutečnost, že měla strach se přiznat ke svým lžím, a proto se pokusila zavraždit své dítě, nemůže vést k závěru, že by tento motiv měl odůvodnit uložení trestu pod zákonnou trestní sazbu. Navíc s ohledem na závěry znaleckého zkoumání i výpovědi řady svědků blízkých obviněné, které podávají ucelený obraz její osobnosti, je zřejmé, že její motivaci k vraždě svého dítěte není možno zjednodušit tak, jak učinil soud druhého stupně. Ta byla komplexnější a vycházela z jejího psychického nastavení.

14. V napadeném rozsudku také podle názoru dovolatele chybí jakékoliv úvahy stran vyhodnocení předpokladů nápravy obviněné s ohledem na její celkový postoj. Její dosavadní beztrestnost přitom lze považovat jako prostou polehčující okolnost. Přeceňovat nelze ani její doznání, a to s přihlédnutím k provedeným důkazům a také k účelovosti obhajoby. Dovolatel nepominul závěr znalkyně psycholožky, podle níž se prognóza resocializace jeví v zásadě jako příznivá. Naproti tomu poukázal na stanovisko soudu prvního stupně, že skutek byl spáchán ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky vůči osobě novorozence, zcela bezbranného, odkázaného pouze na péči [REDAKCE]. Rovněž zmínil názor znalkyně, že postoj obviněné k činu odpovídá její osobnosti a je pro ni zcela typický. Ta zaujímá pasivní, neosobní, citově nezúčastněný postoj a navenek účelově deklaruje lítost, neprožívá vinu. Při znaleckém vyšetření obviněná neprojevila žádné doprovodné emoce svědčící o skutečném citovém prožitku viny, svědomí jí s vyšší pravděpodobností netíží, vnitřními morálními soudy se nezabývá a vinu do jisté míry přesouvá na [REDAKCE]. Splnění podmínky, že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání než v rámci zákonné trestní sazby, ovšem nepochybně souvisí s tím, jaký je jeho postoj ke spáchanému trestnému činu, přičemž uvědomění si vlastní chyby je v daném ohledu důležitým předpokladem. I z tohoto hlediska tedy u obviněné absentovala druhá podmínka pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku.

15. S ohledem na popsání skutečností nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, ve výroku

o trestu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušenou část tohoto rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

16. K dovolání nejvyššího státního zástupce se prostřednictvím obhájkyň vyjádřila obviněná. Konstatovala, že konkrétní druh a výše uloženého trestu jsou věci volné úvahy soudu, do níž nelze zasahovat cestou dovolání. Pouhá nepřiměřenost trestu nemůže být dovolacím důvodem. Zcela výjimečnými případy by byly toliko tresty extrémně přísné a zjevně nespravedlivé. Odvolací soud však stanovenou výši trestu řádně a ústavně konformním způsobem odůvodnil a vysvětlil, z jakých specifických důvodů považoval původně uložený trest odnětí svobody v trvání 16 let za nepřiměřeně přísný. Dovolatelka vyzdvihla, že uložení trestu odnětí svobody v délce trvání 12 let za zločin vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku ve spojení s limitací podle § 58 odst. 4 tr. zákoníku zákon připouští. Taktéž poznamenala, že nejvyšší státní zástupce hodnotil ve svém dovolání skutková zjištění, nicméně Nejvyššímu soudu v dovolacím řízení nepřísluší hodnotit správnost a úplnost zjištěného skutkového stavu věci. S ohledem na uvedené obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III. Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že obě dovolání jsou podle § 265a tr. ř. přípustná, že je podaly včas oprávněné osoby a že splňují náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Shledal, že dovolání obviněné [REDAKCE] je zjevně neopodstatněné. Naopak dovolání podané nejvyšším státním zástupcem nebylo možné odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., načež Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. Na tomto základě dospěl k závěru, že dovolání nejvyššího státního zástupce je důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

18. Nejvyšší soud úvodem připomíná, že ve vztahu ke všem důvodům dovolání platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Obviněná odkázala na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., zatímco nejvyšší státní zástupce zvolil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.

K dovolání obviněné [REDAKCE]

19. Na základě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V jeho mezích lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí

se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

20. Obviněná ve svém mimořádném opravném prostředku vytkla nesprávnou právní kvalifikaci jejího jednání. Namítla, že při činu se nacházela v rozrušení způsobeném porodem, a proto měl být skutek posouzen nikoliv jako pokus zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, nýbrž jako pokus zločinu vraždy novorozence podle § 142 tr. zákoníku. Její argumentace sice zasahuje do oblasti hmotněprávního posouzení skutku, kterou lze subsumovat pod ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., nicméně určitá tvrzení, jimiž svůj právní názor odůvodnila, jsou již polemikou s přijatými skutkovými zjištěními soudu prvního stupně. To ostatně sama dovolatelka potvrdila výhradou extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a závěrem prezentovaným nejdříve znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví gynekologie a porodnictví, následně přijatým i soudy obou stupňů o tom, že přístup nejbližšího okolí k jejímu chování byl velice vstřícný. Ona naopak předesílala svou vlastní verzi skutkového děje, podle níž jí mělo v důsledku přivedení dítěte na svět hrozit vyhození z bytu a ztráta jakékoliv možnosti obživy, což mělo negativně ovlivnit její psychický stav během porodu a bezprostředně po něm.

21. Obviněná v podaném dovolání i ve vyjádření k dovolání nejvyššího státního zástupce opakovaně zmiňovala, že Nejvyšší soud v dovolacím řízení není v zásadě oprávněn přezkoumávat skutková zjištění soudů nižších stupňů. Pominula však, že novelou trestního řádu zákonem č. 220/2021 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2021 do ustanovení do § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. včleněn nový dovolací důvod, který hodnocení skutkových námitek v dovolacím řízení do určité míry připouští, především za účelem ochrany základních práv a svobod obviněného. Na základě § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento důvod dovolání je tedy charakterizován třemi alternativními situacemi, kdy rozhodná skutková zjištění mající určující význam pro naplnění znaků trestného činu nemohou obstát. Stane se tak: a) protože jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, b) jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech, c) ve vztahu k nim nebyly bez konkrétních důvodů provedeny navrhované podstatné důkazy. Postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto tří alternativ. Platí také, že prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu nelze napadat jakákoliv skutková zjištění, ale jen ta, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen.

22. Je tedy zřejmé, že argumentace obviněné plynule přecházela od hmotněprávních k čistě skutkovým námitkám, které měly podpořit její klíčové tvrzení, že se činu dopustila v rozrušení způsobeném porodem, a tím odůvodnit mírnější právní kvalifikaci jejího jednání podle § 142 tr. zákoníku. Její výhrady se tak pohybovaly na rozhraní dovolacích důvodů zakotvených pod písmeny g) a h) § 265b tr. ř. Nejvyšší soud ovšem nemohl přiznat jakoukoliv relevanci žádné z konkrétních dílčích námitek, stejně jako dovolací argumentaci jako celku. Naopak shledal, že oběma soudy přijatá zjištění o průběhu skutkového děje i jimi aplikovaná právní kvalifikace jsou správné.

23. V obecné rovině lze uvést, že zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku se dopustí, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení a spáchá takový čin na dítěti mladším patnácti let. Zločinu vraždy novorozence podle § 142 tr. zákoníku se dopustí [redacted] která v rozrušení způsobeném porodem

úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě. Skutková podstata druhého z těchto zločinů je přitom privilegovaná ve vztahu ke skutkové podstatě prvního z nich.

24. Nejvyšší soud je přesvědčen, že otázka existence, resp. v daném případě neexistence rozrušení způsobeného porodem byla v řízení po skutkové a v návaznosti na to i po právní stránce spolehlivě vyřešena. Není od věci připomenout, že rozrušení způsobené porodem je výjimečné rozpoložení ██████, které má původ ve fyziologických procesech vyvolaných porodem. Tento psychický stav oslabuje vůli ██████ a její odolnost vůči vnějším i vnitřním podnětům a brzdí plné rozvinutí mateřského pudu. Musí být způsoben porodem a nemůže tedy jít o nějaké jiné rozrušení vyvolané jinými příčinami. Stav rozrušení z hlediska jeho počátku spadá vjedno s počátkem porodu a trvá zpravidla několik hodin, výjimečně i dnů. Z toho vyplývá, že složitější je to s vymezením doby jeho ukončení, neboť jde o zcela individuální záležitost, přičemž zodpovězení této otázky je zásadně na znalcích. Rozrušení způsobené porodem je zvláštní znak trestného činu podle § 142 tr. zákoníku a není možné ho zaměňovat s obecnými podmínkami trestní odpovědnosti, vyjádřenými v ustanoveních o nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti. Není podstatné, zda byly narušené schopnosti obviněné rozpoznat nebezpečnost svého jednání a ovládnout ho (srov. ŠÁMAL P. a kol. *Trestní zákoník I. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1497).

25. Objasňování znaku „rozrušení způsobeného porodem“ je třeba věnovat zvýšenou pozornost v těch případech, kdy se obviněná na porod nepřipravovala a její chování naznačovalo, že rozhodnutí zbavit se dítěte učinila již před porodem (srov. stanovisko trestního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1985, sp. zn. Tpjf 24/85, uveřejněné pod č. 16/1986 Sb. rozh. tr.). Přesto z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že ačkoli obviněná předem plánuje vraždu novorozence, nemusí to bez dalšího znamenat, že v daném případě nejednala v rozrušení způsobeném porodem, což by byl důvod pro právní kvalifikaci ve smyslu § 142 tr. zákoníku (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 1974, sp. zn. 7 To 45/73). Naproti tomu nelze presumovat, že každé úmyslné usmrcení dítěte ██████ při porodu nebo krátce po něm bylo spácháno v rozrušení způsobeném porodem. Rovněž okolnost, že ██████ rodila mimo zdravotnické zařízení a bez pomoci lékaře, bez dalšího neodůvodňuje závěr o naplnění tohoto znaku označené privilegované skutkové podstaty. Zjištění, že ██████ úmyslně usmrtila své dítě právě v rozrušení způsobeném porodem, musí totiž vyplývat z provedeného dokazování – zejména z posudku znalce – porodníka (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2012, sp. zn. 11 Tdo 149/2012).

26. Z právě citovaného teoretického pojednání je nutno vyzdvihnout především tu skutečnost, že opakovaně zmiňované rozrušení, jehož se obviněná ve svém mimořádném oprávněném prostředku dovolává, vyplývá z fyziologických procesů vyvolaných porodem. To zároveň znamená, že jeho hlavním spouštěčem nemohou být jiné skutečnosti (jako např. sociální situace, ve které se žena v době porodu nachází), jejichž význam může být v daném ohledu maximálně podpůrný. I z tohoto důvodu je podle ustálené judikatury k vyřešení otázky rozrušení způsobeného porodem rozhodující především posudek znalce porodníka, jenž věc hodnotí z hlediska fyziologického, a nikoliv znalců z odvětví psychologie či psychiatrie, kteří by posoudili komplexní duševní stav rodičky i s přihlédnutím ke struktuře její osobnosti a momentální životní situaci. V posuzované trestní věci přitom kompetentní znalec MUDr. Jiří Štěpán, CSc., konstatoval, že obviněná rodila již potřetí, porod byl bezproblémový, a proto neshledal nic, co by mohlo ██████ psychicky ovlivnit. Rovněž uvedl, že dovolatelka musela o svém těhotenství vědět, poukázal na určité prvky

racionality v jejím jednání a neshledal ani špatné zacházení ze strany nejbližšího okolí, které by mohlo ovlivnit její psychický stav v době porodu. Znalec nepominul, že obviněná se v minulosti léčila na psychiatrii a v dané souvislosti poznamenal, že narušení psychického stavu rozhodně nevyplývalo z porodního děje. Proto opakovaně a zcela kategoricky vyloučil, že se (z porodnického hlediska) nacházela v době činu v rozrušení způsobeném porodem.

27. Předmětný závěr znalce je přitom v plném souladu s obsahem dalších provedených důkazů, z nichž plyne, že jednání dovolatelky spočívající v utajeném porodu a následném zbavení se novorozeného dítěte bylo v podstatě dopředu naplánované a nikoliv důsledkem náhlého hnutí mysli. To se ostatně odrazilo také ve zcela správném podřazení skutku pod ustanovení § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Soud prvního stupně v bodě 20. (str. 17–18) svého rozsudku vyčerpávajícím způsobem (kterému nelze nic vytknout) vysvětlil, proč dospěl k závěru, že obviněná již dlouho před začátkem samotného porodu věděla, že je těhotná. Tuto skutečnost ovšem záměrně tajila před svým [REDAKCE] i dalšími rodinnými příslušníky, ačkoliv ti se jí na to opakovaně ptali. Rovněž její počínání při začátku porodu a během něj vypovídá o záměru celou záležitost skrýt a zbavit se nechtěného dítěte, které mohlo narušit její dosavadní pohodlný život. Předmětný děj rozebral velmi důkladně nalézací soud v bodě 20. na str. 18 jeho rozhodnutí, kdy zejména výběr místa (zcela nevhodného pro přivedení dítěte na svět), ale též věci, které si dovolatelka z bytu za tímto účelem vzala, svědčí dosti jednoznačně pro závěr o jejím zcela racionálním jednání vedeném shora zmíněným (chladným) úmyslem. V daném ohledu je potřeba znovu vyzdvihnout, že vlastní porod proběhl i podle slov obviněné bezproblémově, netrval příliš dlouho, navíc byl pro ni již třetí v pořadí. Nebylo možno tudíž zjistit nic, co by jí mohlo zásadněji vyvést z konceptu, aby se zachovala zcela zkratovitým a pro ni samotnou nepředvídatelným způsobem, což rezolutně potvrdil také znalec z oboru zdravotnictví, odvětví porodnictví se specializací porodnictví a gynekologie, MUDr. Jiří Štěpán, CSc.

28. Přestože rozhodujícím faktorem pro posouzení rozrušení způsobeného porodem jsou (jak již bylo deklarováno výše) fyziologické procesy, nelze zcela opomenout ani další vlivy působící na psychiku rodičky, včetně jejího momentálního sociálního stavu. To je ostatně konstatováno i v rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 1991, sp. zn. 1 Tzf 6/91, uveřejněném pod č. 25/1992 Sb. rozh. tr., na něž dovolatelka ve svém podání poukázala. Nicméně konkrétní námitky vztahující se k její životní situaci a přístupu rodinných příslušníků k ní, nelze považovat za jakkoliv opodstatněné. Obviněná se v podaném dovolání prezentovala jako osoba, se kterou nenakládalo její nejbližší okolí příznivě a které v důsledku narození dalšího dítěte hrozilo vyhození z bytu a ztráta možnosti obživy sebe i svých dětí. Fakt, že soudy obou stupňů dospěly (i na podkladě závěrů znalců) ke zcela odlišným závěrům, hodnotila jako extrémní rozpor skutkových zjištění s provedenými důkazy. Nejvyšší soud však v daném ohledu žádné pochybení neodhalil, naopak se plně ztotožnil se stanoviskem obou soudů i znalců v tom, že blízcí dovolatelky (především [REDAKCE]) se k ní dlouhodobě chovali více než shovívavě.

29. Z provedeného dokazování totiž jednoznačně vyplynulo, že obviněná nebyla zaměstnána (rodinu živil svědek [REDAKCE]), nezvládala však ani péči o sebe, své dva [REDAKCE] a již vůbec ne o domácnost (která se podle fotodokumentace na č. 1. 433–464 nacházela v naprosto tristním stavu). Její přístup k životu a jejím povinnostem byl zcela pasivní, a přestože se jí členové rodiny i různí sociální pracovníci snažili pomoci, aby se naučila alespoň základním dovednostem, ona žádnou vlastní iniciativu nevyvinula a ke zlepšení v tomto ohledu nedošlo. Již tato skutečnost jistě vyžadovala nemalou dávku tolerance vůči její osobě ze strany rodiny. Znalkyně z odvětví psychologie Mgr. Lenka Čermáková označila její

životní styl za pohodlný a parazitující. Její osobnost pak popsala mimo jiné jako uzavřenou, egocentrickou, citově chladnou, s nedostatkem empatie v sociálních vztazích, nezodpovědnou, lehkovážnou, nespolehlivou, nesamostatnou, závislou na druhých, které za tímto účelem využívá. Její intelektové schopnosti se podle znaleckého posudku nacházejí při spodní hranici populačního [REDAKCE]. Prakticky ze všech svědeckých výpovědí také vyplynulo, že velmi často lhala a popírala i zcela zjevné skutečnosti. Těmto zjištěním pak odpovídá i jednání obviněné vztahující se k nechtěnému těhotenství a narozenému dítěti. [REDAKCE] jí dal najevo, že už žádné další děti nechce, a opakovaně jí žádal, aby užívala antikoncepci, posléze aby si nechala zavést nitroděložní tělísko. Ona tak ovšem neučinila, byť mu tvrdila opak. Byla si vědoma, že v tomto ohledu [REDAKCE] lhala, stejně tak věděla, že on by mohl chtít vztah ukončit (neboť již o tom dříve uvažoval), v neposlední řadě jí bylo jasné, že je na [REDAKCE] zcela závislá, nevěděla, jak se o sebe postarat, a nechtěla přijít o svůj dosavadní pohodlný, zahálčivý a parazitní způsob života. Právě z tohoto důvodu se rozhodla své těhotenství zatajit a čerstvě narozeného dítěte se chladnokrevně zbavit. Na základě takto zjištěných skutečností je sice možno připustit, že dovolatelka se opravdu dostala do překerní situace, podstatné ale je, že tato nebyla vyvolána hostilním přístupem jejího nejbližšího okolí, nýbrž kombinací jejího vlastního (a nutno dodat, že dosti nevhodného) chování a celkového pasivního přístupu k životu.

30. V uvedeném kontextu je potřeba nahlížet také na sdělení svědka [REDAKCE], že pokud by obviněná byla těhotná, vyhodil by ji z bytu. Svědek sice potvrdil, že danou větu skutečně pronesl, nicméně (jak již soudy obou stupňů správně vyzdvihly) stalo se tak v reakci na setrvalé lhaní jeho [REDAKCE] ohledně její v tu dobu již zcela očividné gravidity. Není přitom od věci poukázat na časové souvislosti rozhodujících událostí, zejména že k předmětné hrozbě svědek přistoupil až v době pokročilého stupně těhotenství dovolatelky (ona sama při pohovoru se znalci zmínila, že toto řekl před Vánoci, č. l. 323), tedy poté, co se jí již několik měsíců opakovaně dotazoval, zda není v jiném stavu, žádal, aby si udělala těhotenský test, ona však i přes stále se zvětšující břicho opakovaně zapírala a dokonce předložila těhotenský test s negativním výsledkem (nepřipustila však, aby byl [REDAKCE] osobně přítomen celému procesu testování). Je tudíž zřejmé, že v případě svědka [REDAKCE] se jednalo spíše o emocionální (zoufalou) reakci na neustálé lži obviněné, jeho [REDAKCE] (kterých navíc v průběhu jejich vztahu využívala více než hojně). Fakt, že závažnost hrozby vyhození z bytu nebyla až tak vysoká, mohla obviněná (i přes svou [REDAKCE] inteligenci) dovést i z dalšího jednání [REDAKCE] jenž jí po Vánocích žádal, že jestli je těhotná, ať mu to řekne, že jí hlavu neutrhne, že to s rodiči nějakým způsobem zahrají, ať neotravují, že si vše kolem dítěte zařídí sami, že to zvládnou. Nadto bylo zjištěno, že svědek výhrůžky tohoto typu vůči [REDAKCE] v minulosti občas využíval, poněvadž to byl z jeho pohledu jeden z mála instrumentů, který na ni platil, aby začala dělat nějaké domácí práce, aby uklízela a neseseděla celý den a nedívala se do mobilu. K realizaci dané hrozby však nikdy nepřistoupil, neboť věděl, že ona by se o sebe nedokázala postarat (srov. bod 13., str. 11 rozsudku nalézacího soudu). Ze všeho právě zmíněného lze dospět k poměrně jednoznačnému závěru, že postavení dovolatelky v její rodině nebylo zdaleka až tak nepříznivé, jak ve svém podání popisovala, a že závěr o vstřícném přístupu nejbližšího okolí vůči ní má opodstatnění.

31. Lze tudíž uzavřít, že v řízení nebyla doložena žádná skutečnost, která by naznačovala, že obviněná spáchala svůj čin v rozrušení způsobeném porodem. Z tohoto důvodu nebylo možno uvažovat o aplikaci privilegované skutkové podstaty podle § 142 tr. zákoníku a posouzení skutku jako pokusu zločinu vraždy novorozeného dítěte [REDAKCE]. Naopak je nutno uzavřít, že právní kvalifikace posuzovaného jednání jako pokusu zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku je zcela odpovídající a výrok o vině

vyslovený nalézacím soudem a potvrzený odvolacím soudem je zákonný a správný. Námitky obviněné [REDAKCE] proto Nejvyšší soud hodnotil jako zjevně neopodstatněné, a z tohoto důvodu její dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

K dovolání nejvyššího státního zástupce

32. Jiný postoj zaujal zdejší soud vůči výroku o trestu, který nově uložil soud druhého stupně. Ten napadl dovoláním nejvyšší státní zástupce, a to s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. Na jeho základě lze dovolání podat, jestliže obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. S odkazem na tento dovolací důvod musí být obsahem námitek buď tvrzení, že byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo že byl uložen trest co do druhu přípustný, avšak mimo zákonnou trestní sazbu. Jiná pochybení spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání vytýkat prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2002, sp. zn. 11 Tdo 530/2002, uveřejněné pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

33. Nejvyšší státní zástupce ve svém mimořádném opravném prostředku vytkl, že odvolací soud obviněné uložil trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byla uznána vinnou. Nesouhlasil s uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody ve výměře 12 let, přestože ustanovení § 140 odst. 3 tr. zákoníku obsahuje trestní sazbu od 15 do 20 let odnětí svobody. V této souvislosti namítl, že nebyly splněny zákonné podmínky pro aplikaci moderačního ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku, a proto nebyl dán prostor pro snížení délky trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Jeho argumentace plně zapadá do jím uplatněného dovolacího důvodu, poněvadž Nejvyšší soud je v dovolacím řízení oprávněn posoudit, zda byly splněny podmínky pro postup spočívající v mimořádném snížení, případně i zvýšení, trestu odnětí svobody pod, popř. nad, zákonem stanovené rozpětí určité trestní sazby (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 356/2002, nebo ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003). V daném případě tedy nejde o pouhou námitku nepřiměřenosti trestu, jak ve svém vyjádření poznamenala obviněná. Nadto je potřeba konstatovat, že námitky dovolatele jsou důvodné a Nejvyšší soud se s jeho názorem na věc beze zbytku ztotožnil.

34. Podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku může soud snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též tehdy, jestliže odsuzuje pachatele za přípravu k trestnému činu nebo za pokus trestného činu nebo za pomoc k trestnému činu a má vzhledem k povaze a závažnosti přípravy nebo pokusu nebo pomoci za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Omezením stanoveným v odstavci 4 § 58 tr. zákoníku přitom není vázán. Lze doplnit, že všechny tři podmínky uvedené v první větě citovaného zákonného ustanovení musí být splněny kumulativně, přičemž jejich naplnění je třeba zvažovat nikoliv mechanicky, ale přísně individuálně ve vztahu ke konkrétnímu činu a konkrétnímu pachateli.

35. První podmínka pro aplikaci ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku spočívá v odsouzení pachatele za přípravu, pokus nebo pomoc k trestnému činu. K tomu je vhodné v teoretické rovině poznamenat, že určitá vzdálenost (v daném případě) pokusu trestného činu

od dokonaného trestného činu a nedostatku následku znamenají zpravidla nižší závažnost a společenskou škodlivost, než jakou vykazuje dokonaný trestný čin, i když je pokus v zásadě stejně trestný jako dokonaný trestný čin. Mimořádné snížení trestu odnětí svobody se proto uplatní tehdy, jestliže pokus trestného činu nedosahuje v konkrétním případě takové závažnosti, jaké odpovídá trestní sazba trestu odnětí svobody stanovená na dokonaný trestný čin (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tdo 124/2016, a ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 6 Tdo 56/2017, usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2272/20). To znamená, že i trest odnětí svobody uložený na samé dolní hranici takové trestní sazby by byl nepřiměřeně přísný a že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem odnětí svobody kratšího trvání. Přitom bude mít význam, zda šlo o pokus ukončený nebo neukončený, resp. zda nešlo o nezpůsobilý pokus. Větší vzdálenost od dokonání trestného činu, povaha a význam okolností a důvodů, jež zabránily v jeho dokonání, mohou být takového významu, že povedou k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Povaha a závažnost pokusu se budou posuzovat především podle hledisek uvedených v § 39 odst. 2, odst. 7 písm. c) tr. zákoníku. Povaha bude vyplývat zejména z charakteru podniknutého jednání a z charakteru a závažnosti trestného činu, k němuž pokus směřoval. Závažnost je dána především typovou závažností trestného činu, k němuž směřoval, dále tím, do jaké míry se rozvinul a jaké skutečnosti zabránily v dokonání trestného činu. Okolnost, že došlo pouze k pokusu trestného činu, však nemůže sama o sobě – bez ohledu na další významné skutečnosti – odůvodnit snížení trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby ve smyslu § 58 odst. 6 tr. zákoníku, čehož si byl ostatně vědom i odvolací soud (srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 798–799).

36. Aplikace ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jež představuje prostředek soudcovské individualizace trestu, který umožňuje zmírnění trestu odnětí svobody a jeho snížení pod dolní hranici, vyžaduje i splnění dalších zákonem stanovených předpokladů, totiž že s ohledem na povahu a závažnost pokusu trestného činu by trest ukládaný v zákonné sazbě byl nepřiměřený a že nápravy pachatele se v daném případě dosáhne i trestem kratšího trvání. Závěr o nepřiměřené přísnosti trestu uloženého v rámci normální (nesnížené) sazby trestu odnětí svobody se musí opírat o zhodnocení okolností případu, zde především povahy a závažnosti pokusu trestného činu, a poměrů pachatele, nestačí jen názor soudu o přílišné přísnosti trestní sazby a její dolní hranice (srov. přiměřeně rozhodnutí uveřejněné pod č. 12/1968 Sb. rozh. tr.). Dále je nutno zohlednit i všechna kritéria ovlivňující druh trestu a jeho výměru podle § 39 tr. zákoníku, včetně okolností přitěžujících a polehčujících zakotvených v § 41 a § 42 tr. zákoníku (srov. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 793).

37. Odvolací soud spatřoval mimořádnost případu obviněné ve dvou aspektech. Jednak v minimální míře agresivity a brutality při spáchání činu obviněnou s porovnáním s jinými případy (v této souvislosti také zmínil, že se k dítěti chovala víceméně ohleduplně, když je dokonce zabalila do látky, kterou ve ██████ našla), jednak v motivaci a osobě samotné obviněné (bod 12. jeho rozsudku).

38. Nejvyšší soud však názor odvolacího soudu nesdílí a naopak souhlasí s nejvyšším státním zástupcem v tom, že shora popisované podmínky § 58 odst. 6 tr. zákoníku nebyly v této trestní věci splněny. Dovolatelka byla sice uznána vinnou zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, nelze však shledat žádných okolností, které by (byť v menší míře) snižovaly závažnost a společenskou škodlivost jednání obviněné oproti pokusům obdobných trestných činů,

u nichž soudy k aplikaci § 58 odst. 6 tr. zákoníku nepřistoupily, ale (podle názoru dovolacího soudu) dokonce ani oproti dokonáným trestným činům tohoto druhu. Dovolatel zcela trefně odkázal na ustanovení § 39 odst. 7 písm. c) tr. zákoníku, podle něhož soud u pokusu trestného činu přihlédně též k tomu, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo, jakož i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo. V posuzovaném případě učinila obviněná naprosto vše, co mohlo vést k dokonání trestného činu vraždy – právě narozenou a zcela bezbrannou poškozenou zabalila pouze do tenkého a mokrého povlečení a odhodila ji v zimním období, mrazivém počasí a v nočních hodinách do [REDAKCE]. Ten se navíc nacházel na samém konci slepé ulice, u posledního domu příslušné bytové zástavby, který již hraničil pouze s parkem táhnoucím se podél řeky [REDAKCE] (č. l. 392). S ohledem na místo a čas odhození i panující povětrnostní podmínky bylo ve skutečnosti možno jen stěží předpokládat, že by k úmrtí novorozence nedošlo. To, že poškozená [REDAKCE] byla nakonec v [REDAKCE] včas objevena dvěma bezdomovci (kteří se v dané oblasti obvykle nepohybovali) a zachráněna, bylo jen souhrou (až neuvěřitelných) náhod. Nelze také pominout, že podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, byla poškozená v době přijetí do zdravotnického zařízení kriticky podchlazená a v bezprostředním ohrožení života (č. l. 376). Lze tedy shrnout, že jednání obviněné bylo svou povahou zcela způsobilé přivodit následek v podobě úmrtí poškozené, který byl odvrácen doslova na poslední chvíli, souhrou náhodných a na vůli obviněné zcela nezávislých okolností.

39. Předmětné jednání navíc neobsahovalo žádný další prvek, který by jeho závažnost snižoval natolik, aby bylo možno odůvodnit mimořádné snížení trestu pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Tím nebyla ani odvolacím soudem zmíněná „minimální míra agresivity a brutality při spáchání tohoto činu obviněnou v porovnání s jinými obdobnými případy“, tedy absence fyzického násilí vůči poškozené. Jak přímý útok proti tělesné integritě novorozence, tak jeho odložení na skrytém místě v takto extrémně nepříznivých podmínkách mají totiž obdobnou schopnost vést k tomu samému cíli – smrti dítěte, ať již následkem utrpených poranění po napadení, nebo selháním základních životních funkcí v důsledku umrznutí. Rovněž nelze konstatovat, že by jeden způsob eliminace nechtěného novorozence byl výrazně „humánnější“, způsobující méně utrpení či morálně ospravedlnitelnější než druhý. Nadto v daném případě byl v aktu odhození poškozené na dno hlubokého [REDAKCE] (jehož obsah obviněná ani nezkoumala) určitý prvek násilí také přítomen a mohl poměrně snadno vést k poranění miminka, a to i vážnému. Ve prospěch obviněné nelze ani v tomto směru zohlednit její konkrétní životní situaci, především hrozbu vyhození z bytu, neboť (jak bylo v řízení bez důvodných pochybností doloženo) do té se dostala jen ona sama, když dlouhý řetězec jejích lží, lenosti, nečinnosti, nezodpovědnosti, vytěšňování a neřešení problémů se spojil dohromady a vytvořil past, do níž se nakonec zapletla. Skutečnost, že tuto pro ni nepřijemnou situaci řešila zcela aneticky snahou o usmrcení právě narozeného dítěte, nemůže ospravedlnit postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Povaha a závažnost pokusu proto v posuzovaném případě evidentně nesvědčily o splnění předpokladů uvedených v § 58 odst. 6 tr. zákoníku v tom smyslu, že by použití trestní sazby odnětí svobody stanovené v § 140 odst. 3 tr. zákoníku na patnáct až dvacet let bylo pro obviněnou nepřiměřeně přísné.

40. Nejvyšší soud má za to, že nebyly splněny ani další předpoklady pro použití moderačního ustanovení aplikovaného odvolacím soudem, tj. že by použití trestní sazby odnětí svobody stanovené trestním zákoníkem v § 140 odst. 3 bylo pro obviněnou nepřiměřeně přísné a že lze nápravy obviněné dosáhnout i trestem kratšího trvání. Je vhodné ve stručnosti připomenout, že při posuzování tohoto hlediska je třeba vycházet z odůvodněného předpokladu, jak bude působit trest odnětí svobody v určité výši na

konkrétního pachatele s tím, že k jeho nápravě (ale zároveň k ochraně společnosti) musí postačovat i trest odnětí svobody kratšího trvání, než jaká je dolní hranice příslušné trestní sazby. Jak správně poznamenal i nejvyšší státní zástupce, splnění zákonné podmínky, že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání, souvisí mimo jiné s tím, jaký je postoj pachatele ke spáchanému trestnému činu, neboť lze mít za to, že uvědomění si vlastní chyby je důležitým předpokladem pro náležitou nápravu pachatele.

41. Lze připustit existenci pozitivních aspektů hovořících ve prospěch obviněné stran úvah o možnosti její nápravy. Vyzdvihnout je možno fakt, že až do spáchání projednávaného skutku nebyla soudně trestána, prognózu resocializace hodnotila znalkyně Mgr. Lenka Čermáková jako příznivou, a to v závislosti na míře sociální podpory, tedy na sociálních a vztahových podmínkách, ve kterých bude žít (č. l. 335). Nicméně v tomto znaleckém posudku z oboru školství a kultura, odvětví psychologie, vyslovila jmenovaná znalkyně ještě další závěry, které již ve prospěch obviněné příliš nevyznívají a opět vzbuzují pochybnosti o důvodnosti postupu podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Mimo jiné totiž znalkyně konstatovala, že obviněná je vůči sobě nesebekritická, nemá dostatečnou sebereflexi ani náhled na své jednání. V zásadě je se sebou spokojená, bez potřeby a snahy cokoli u sebe změnit, otázka učení (včetně sociálního) je u ní problematická. Není příliš ochotná přijmout osobní odpovědnost, tu přesunuje na druhé, včetně pocitu viny. Doslova znalkyně na str. 34 posudku (č. l. 334) uvedla: „Postoj obviněné k činu odpovídá její osobnosti a je pro ni zcela typický. Zaujímá pasivní, neosobní, citově nezúčastněný postoj a navenek účelově deklaruje lítost. Při znaleckém vyšetření neprojevila žádné doprovodné emoce svědčící o skutečném prožitku viny. Svědomí ji s vyšší pravděpodobností netíží, vnitřními morálními soudy se nezabývá. Vinu do jisté míry přesouvá na [REDAKCE]“. Nejvyšší soud je toho názoru, že popisovaný nedostatek sebereflexe, absence lítosti nad spáchaným činem (přestože jeho závažnost je velice vysoká) v kombinaci s neochotou na sobě pracovat nepůsobí z hlediska úvah o možnosti nápravy obviněné příliš příznivě (a jistě ne natolik, aby se staly podkladem pro mimořádný postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku). Lze se ještě krátce pozastavit nad tím, že znalkyně hodnotila možnost její resocializace jako příznivou v těsné závislosti na sociální podpoře, která jí bude ze strany okolí poskytována. To je logické s ohledem na zjištění, že je osobou nesamostatnou a závislou na druhých. V této souvislosti si ovšem dovolací soud neodpustí poznámku, že všemožná podpora (ze strany [REDAKCE], jeho [REDAKCE] sociálních pracovníků apod.) byla obviněné poskytována dlouhodobě a ani to jí nezabránilo, aby se dopustila předmětného skutku.

42. Je tedy možno uzavřít, že soud druhého stupně ve svém rozhodnutí o uloženém trestu aplikoval ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku, aniž byly splněny podmínky, které toto ustanovení trestního zákoníku vyžaduje. V souladu s názorem dovolatele dospěl i Nejvyšší soud k závěru, že zejména povaha a závažnost pokusu předmětného zločinu, ale též faktické možnosti nápravy obviněné neměly potenciál k tomu, aby odůvodnily mimořádné snížení výměry trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby § 140 odst. 3 tr. zákoníku (která činí 15 let) až na 12 let. To ve svém důsledku znamená, že napadeným rozhodnutím soudu druhého stupně byl obviněné ve smyslu § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byla uznána vinnou.

43. Nejvyšší soud s ohledem na shora uvedené z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 8 To 97/2022, a to ve výroku o trestu. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil současně také další rozhodnutí na zrušenou

část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Za splnění podmínek § 265m odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud sám rozhodl o trestu pro obviněnou [REDACTED].

44. Nejvyšší soud, stejně jako již dříve soudy obou stupňů, přihlédl při stanovení druhu trestu a jeho výměry k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům obviněné a k jejímu dosavadnímu způsobu života a k možnosti její nápravy, jakož i jejímu postoji k trestnému činu v trestním řízení (§ 39 odst. 1 tr. zákoníku). Povaha a závažnost trestného činu jsou podle § 39 odst. 2 tr. zákoníku určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem. Je zcela nepochybné, že vražda právě narozeného a zcela bezbranného dítěte (byť ve stadiu pokusu) je vysoce společensky škodlivá. V daném případě byla projevem značné bezohlednosti, bezcitnosti a egocentričnosti obviněné. Jak přílehavě poznamenal nejvyšší státní zástupce, obviněná si při realizaci úmyslu usmrtit své dítě počínala od samého počátku účelně, racionálně, vědomě, pragmaticky a s chladným záměrem. Samotné provedení činu, i bez použití fyzického násilí namířeného proti dítěti, muselo za konkrétních podmínek vést k usmrcení novorozeného dítěte, pokud by ovšem nenastaly zcela nepředvídatelné okolnosti, které tomuto následku zabránily. Dovolací soud sdílí i výstižné hodnocení soudu prvního stupně, opírající se o závěry znalkyně Mgr. Lenky Čermákové (bod 20., str. 18 jeho rozsudku), podle něhož obviněná ve svém psychickém nastavení bezcitně odstranila „důvod svých možných nesnází“ a s dítětem nezacházela jako s lidskou bytostí, s vlastním potomkem, ale jako s nepotřebnou, nechtěnou věcí. Přestože vnímala, že dítě je živé (nezjišťovala ani jeho pohlaví), neboť se hýbalo a plakalo, vhodila ho za nepříznivých povětrnostních podmínek do téměř prázdného [REDACTED] s odpadky.

45. Jako polehčující hodnotil dovolací soud okolnost ve smyslu § 42 písm. d) tr. zákoníku, tj. že se k trestnému činu doznala, a to přesto, že nalézací soud nechtěl danou skutečnost přeceňovat s ohledem na účelovost uplatněné obhajoby. I tak lze vyzdvihnout, že orgánům činným v trestním řízení popsala samotný průběh skutku a nijak nepopřela, že její čin skutečně směřoval k usmrcení poškozené. Naopak v plném souladu s názorem soudu prvního stupně má i dovolací soud poněkud distanční postoj k existenci polehčující okolnosti podle § 41 písm. p) tr. zákoníku, tj. že by obviněná vedla před spácháním trestného činu řádný život. Sice nebyla nikdy předtím odsouzena za trestný čin, nicméně vedla zahálčivý život, kdy nepracovala, nestarala se řádně o své dva [REDACTED] ani domácnost, neuklízela a zcela evidentně zanedbávala i základní hygienické požadavky. Namísto toho celé dny proseděla s mobilním telefonem v ruce. Svě okolí pouze využívala k zajištění svých životních potřeb a pohodlného života, přičemž neměla zájem učit se novým dovednostem a větší mírou přispívat na chod domácnosti. Posuzovaného skutku se dopustila právě ve snaze si tento svůj bezpracný komfort udržet, a to v kombinaci se snahou zakrýt své neustálé lži a nezodpovědné chování (kdy např. přes sliby [REDACTED] řádně nevyužívala žádných antikoncepčních prostředků). Nejvyšší soud při ukládání trestu neshledal důvod pro použití obecné přitěžující okolnosti uvedené v § 42 písm. b) tr. zákoníku zmiňované soudem prvního stupně, tedy spáchání trestného činu ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky. Za tu nalézací soud pokládal „spáchání skutku vůči osobě novorozeně, zcela bezbranného, odkázaného pouze na péči [REDACTED]“. Takto vymezenou okolnost však jako přitěžující okolnost podle § 42 písm. b) tr. zákoníku s ohledem na její skutečný význam nelze označit. Spáchání činu na dítěti mladším patnácti let je zákonným znakem zločinu vraždy a zvlášť přitěžující okolností uvedenou v § 140 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. K intenzitě, s jakou je v konkrétním případě naplněn zákonný znak podmiňující použití vyšší trestní sazby, soud přihlédne při výměře trestu v rámci této vyšší

trestní sazby (k tomu rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 1972, sp. zn. 1 To 169/71, uveřejněné pod č. 45/1972-I. Sb. rozh. tr.). V této souvislosti dovolací soud považuje soudem prvního stupně zmiňovanou okolnost za jeden z faktorů vedoucích k absenci splnění podmínek pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby při hodnocení povahy a závažnosti pokusu zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Ačkoliv Nejvyšší soud zásadně neakceptoval závěry odvolacího soudu, jimiž odůvodňoval „mimořádnost případu“ a v důsledku toho i snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, přesto uznává, že poukaz na vysoce [REDAKCE] intelekt obviněné není úplně bez významu, poněvadž jde o okolnost, za kterou ona sama nemůže, a lze připustit, že jí tato skutečnost mohla do určité míry zabránit v cestě k racionálnějšímu přístupu k celé záležitosti, než který v daném případě zvolila.

46. Zákonná trestní sazba odnětí svobody uvedená v § 140 odst. 3 tr. zákoníku činí patnáct až dvacet let. S ohledem na právě zmíněné skutečnosti Nejvyšší soud uložil obviněné za pokus zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku trest odnětí svobody na samé dolní hranici zákonné trestní sazby, tedy ve výměře patnácti let. Stejně jako soudy obou nižších instancí ji pro výkon uloženého trestu zařadil podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku do věznice s ostrahou, neboť má ve shodě s dřívějšími rozsudky soudů rovněž za to, že se zřetelem na stupeň a povahu narušení obviněné lze mít za to, že v tomto typu věznice bude na ni lépe působeno, aby vedla řádný život, a že není nutný výkon trestu v nejpřísnějším výchovném režimu. Zbývá jen dodat, že v ostatních výrocích zůstal napadený rozsudek odvolacího soudu nezměněn.

47. Podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Nejvyšší soud rozhodl o podaných dovoláních v neveřejném zasedání, neboť s projednáním v neveřejném zasedání souhlasili obviněná i nejvyšší státní zástupce.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 12. 4. 2023

JUDr. Věra Kůrková v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
[REDAKCE]